

Izbija vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravniški prostori:
2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO 23, ILL., PONEDELJEK, 6. AVGUSTA (AUG. 6), 1945

Subscription \$6.00 Yearly

ŠTEV.—NUMBER 152

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

LETO—YEAR XXXVII

Cena lista je \$6.00

Velesile se zedinile o rekonstrukciji Evrope

Načrt, sprejet in podpisan na konferenci velike trojice v Potsdamu, določa popolno razorožitev in demilitarizacijo Nemčije. Vzhodna Prusija in pokrajine ob Baltiku razdeljene med Rusijo in Poljsko. Nemčija postane poljedelska država z omejeno industrijo. Španija izključena iz kroga Združenih narodov zaradi zvez z osovščem. Sovjetska Rusija izšla iz druge svetovne vojne kot dominantna sila v Evropi

Washington, D. C., 4. avg.—Amerika, sovjetska Rusija in Velika Britanija "so se zedinile o rekonstrukciji Evrope, formirano ustroj, ki bo tvoril podlago mirovnim pogodbam, odškodnini, katero bo morala plačati Nemčija zmagovitim zaveznikom in načrtu, da Nemčija postane poljedelska država z omejeno industrijo, da ne bo nikdar več ogražala svetovnega miru.

Načrt, sprejet in podpisan na konferenci velike trojice v Potsdamu, z vsemi detajli je bil istočasno objavljen v Washingtonu, Londonu in Moskvi. Glavni zaključki in dogovori določajo:

Ustanovitev sveta petih članov, ki bo aranziral priprave za eventualno mirovno konferenco z Nemčijo, Italijo in drugimi sateliti osovšča. Ta svet bodo tvorili zunanji ministri petih velesil—Amerike, Rusije, Velike Britanije, Francije in Kitajske.

Nemčija izgubi Vzhodno Prusijo in vzhodne pokrajine, katero dobila Rusija in nova poljska država. Zapadna meja Poljske je začrtana ob liniji reke Oder in reke Neisse.

Popolna rezorožitev in demilitarizacija Nemčije. Prodnacija orožja vseh vrst, gradnja ladij, parnikov in letal je prepovedana.

Takošnje obravnave proti vojnim zločincem. Seznam imen prvih obtožencev mora biti objavljen pred prvim septembrom.

Premestitev nemških prebivalcev iz poljskih, češkoslovaških in ogrskih krajev.

Reparacije v blagu in delu za škodo, katero so nemške armade povzročile v Rusiji, Veliki Britaniji, Franciji in drugih evropskih državah. Vsota reparacij je bila določena na dvajset milijard dolarjev.

Nemška bojna in trgovska mornarica bo razdeljena na podlagi načrta, katerega bodo sestavili veščaki velike trojice.

Neutrálne države z izjemo Španije se bodo lahko pridružile organizaciji Združenih narodov, kateri je bila postavljena podlaga na konferenci v San Franciscu. Španija je bila izključena zaradi tesnih zvez z osovščem.

Na Poljskem bodo razpisane svobodne in tajne volitve v bližnji bodočnosti. Poročevalci listov, ki izhajajo iz zaveznških držav, bodo dobili vstop na Poljsko in poročali o volitvah.

Nemški generalni štab in vse vojaške organizacije bodo razpuščene in vse orožje uničeno.

Nacijska stranka in vse nacijske ustanove bodo likvidirane in rasno zapostavljene odpravljene.

in Rumunija. Tem bo dana prilika za vstop v krog Združenih narodov.

Nemčija bo pod zavezniško kontrolo nedoločeno dobo, preden bo restavrirana kot neodvisna država. Zaključek, sprejet na konferenci med Trumanom, Stalinom in Attleejem, določa uničenje nemškega militarizma in nacizma z koreninami in vejami vred, da Nemčija ne bo nikdar več ogražala svojih sosedov in svetovnega miru.

Pogoji, katere so Truman, Stalin in Attlee naložili poraženi Nemčiji, so popolnoma zasenčili versajsko pogodbo, ki je bila podpisana po zaključku prve svetovne vojne. Ta je pustila nemške industrije in plovbo nedotaknjene, kar se je maščevalo nad zavezniki. Hitler je lahko zgradil največje orožno silo na svetu. Versajska pogodba je bila mila v primeri s pogoji, ki so bili zdaj naloženi Nemčiji.

Usoda sveta je sedaj v rokah velike trojice. Ona bo določala smernice in skrbela za preprečitev tretje svetovne vojne.

Sovjetska Rusija je izšla iz druge svetovne vojne kot dominantna sila v Evropi. Sovjetska kontrola Koenigsberga, glavnega mesta Vzhodne Prusije, in baltičskih pokrajin na vzhodu pomeni, da se bo Rusija dvignila tudi kot pomorska sila. Poljska je dobila ostalo ozemlje Vzhodne Prusije, kakor tudi stari koridor, Gdansk, bivše svobodno mesto ob Baltiku, in druge nemške pokrajine. Njena meja se je raztegnila na kraje v bližini Berlina.

Stalin se je lahko z zadovoljstvom vrnil v Moskvo. Dobil je skoro vse, kar je zahteval na konferenci v Potsdamu. Nemčija ne bo nikdar več ogražala varnosti Rusije. Poljska je pod sovjetskim vplivom z režimom, ki naglašja prijateljstvo z Rusijo in potrebo vzajemne kooperacije.

Na podlagi v Potsdamu doseženega sporazuma sta se Amerika in Velika Britanija v bistvu odpovedali interesom v Bolgariji, Rumuniji, na Ogrskem in Finskem. Pridržali sta si le pravico svobodnega gibanja reprezentantov tiska, da bodo lahko poročali o razpletu dogodkov v teh državah.

Vojni departament zanika obdolžitve

Washington, D. C., 4. avg.—Vojni departament je zanikal obdolžitve kongresnika Mayja, demokrata iz Texasa, da dopušča mučenje jetnikov v jetnišnici pri Lincolnu, Neb. May je načelnik kongresnega odseka za vojaške zadeve.

Voditelji nacijskega bunda bodo deportirani

New York, 4. avg.—Federalni sodnik Robert A. Inch je zavrnil petico tih voditeljev bivšega Nemško-ameriškega bunda, nacijske organizacije, za restavriranje državljanstva in preklic odloka glede deportacije. Petico so poslali sodniku Walter Borchers, Otto Fentzke in Bruno C. Knupfer.

Laval se pere pred sodiščem

Vedno je delal za interese Francije

Pariz, 4. avg.—Pierre Laval, predsednik lutkarske vlade v Vichyju in hlapec nemškega diktatorja Hitlerja, je nastopil kot prič na obravnavi proti maršalu Petainu, ki je obtožen izdajstva. Kakor Petain, bo tudi Laval postavljen pred sodišče zaradi izdajstva Francije.

Petain in Laval, oba jetnika, sta se po dolgem času sestala v dvorani francoskega vrhovnega sodišča. Laval je govoril skoro štiri ure. Naglašal je, da je vedno delal za interese Francije, katero ljubi. Petain je sedel v bližini Lavala, ko je slednji govoril.

Laval je razkril nekatere diplomatske tajnosti v svojem govoru. Dejal je, da je urgiral vojvoda Windsorja, ko je bil slednji britski prestolonaslednik, naj sklene pogodbo med Veliko Britanijo in Nemčijo, ki naj bi sličila oni, katero je on sklenil z Italijo. Ta je bila zloglasna kupčija, katero sta Laval in britski zunanji minister Samuel Hoare skovala z Mussolinijem, italijanskim diktatorjem. Na podlagi te kupčije naj bi Italija dobila Abesinijo. Ta je bila skovana, preden je Hitler izsilil združitev Avstrije z Nemčijo.

Laval je dejal, da je odpotoval v London in tam imel privaten razgovor z Windsorjem. Slednji ni hotel obljubiti ničesar, dejal pa je, da bo govoril s svojim očetom, kraljem Jurijem, zanes pa je opozoril Lavala, "da se moj oče ne vmešava v politične zadeve."

Washington, D. C., 4. avg.—Vojvoda Windsor je v izjavi, katero je pravkar objavil britski informacijski urad v Washingtonu, odločno zanikal Lavalovo trditve, da je imel tajni razgovor z njim. Izjava pravi, da se je vojvoda Windsor sestal z Lavalom v palači britskega poslanika v Parizu v septembru 1. 1935, a nista govorila o političnih zadevah. Izjava zanika trditve Lavala o privatnem razgovoru v Londonu.

Obsodba vznemirja Francija zadovoljna s konferenco

Bojazen pred ekonomskimi sankcijami

Madrid, Španija, 4. avg.—Ostra obsodba režima generala Franca, katero je izrekla velika trojica po zaključku konferencie v Potsdamu, Nemčija, je povzročila vznemirjenje. Gotovo je, da bo imela dalekoosežne posledice. Mnogi so uverjeni, da so dnevi Francovega fašističnega režima preštet.

Španski krogi se boje, da bo obsodbi sledil prelom diplomatskih odnosov in morda tudi ekonomske sankcije. To je najbrže namen velike trojice.

Pričakovalo se je, da bo Stalin okrcal Francov režim na konferenci v Potsdamu. Pričakovanje se je spremenilo v realnost, ko je Clement Attlee nasledil Churchilla kot predsednik britske vlade, ko je bil objavljen izid parlamentarnih volitev, pri katerih je zmagala delavska stranka z ogromno večino.

Ako bi bila zmagala konservativna stranka in Churchill ostal na krmilu, je gotovo, da ne bila izrečena tako ostra obsodba Francovega režima, ki je sodeloval z osovščem v vojni proti zaveznikom in podpiral Hitlerjevo Nemčijo in Mussolinijevo Italijo.

VPRAŠANJE POVERJENIŠTVA PRIŠLO V OSPREDJE

Sovjetska Rusija naglašila interese v Sredozemlju

ODLOČITEV O USODI TRSTA

Washington, D. C., 4. avg.—Uradna deklaracija o zaključkih konferenci velike trojice v Potsdamu, Nemčija, vsebuje poglavje, ki kaže, da si sovjetska Rusija priznava vitalne interese v Sredozemlju na podlagi provizij čarterja, ki je bil sprejet in podpisan na konferenci Združenih narodov v San Franciscu, nanašajoče se na vprašanje poverjeništv.

To vprašanje je potisnil na površje premier Stalin v teku razgovorov s predsednikom Trumanom in premierjem Attleejem. To se tiče tudi bivših italijanskih pokrajin in mest.

Bivše italijanske pokrajine vključujejo Trst, pristaniščno mesto ob Jadranskem morju. Trst, ki je zdaj pod kontrolo britskih in ameriških čet, si prisvaja maršal Tito. On je že izjavil, da mora Trst priti pod Jugoslavijo.

Drugo bivše italijansko ozemlje vključuje otoke na Sredozemskem morju med Sicilijo in Afriko in one, ki spadajo v Dekaneško grupo, kakor tudi italijanske kolonije na afriški celini. Med temi so Libija, Eritreja in Somalija.

Obej sferi sovjetskega poverjeništv ni bil razkrit. Ugibanja se koncentrirajo zlasti na Trst. Možnost je, da bo prišel pod poverjeništv Jugoslavije ali Rusije in morda celo pod organizacijo Združenih narodov.

Na konferenci v Potsdamu je bila le razprava o vprašanju poverjeništv. Izmenjana so bila mnenja, toda noben zaključek ni bil sprejet. To pomeni, da bo odločitev o usodi bivših italijanskih otokov, pokrajin in Trsta padla pozneje. Zadeva je bila odložena in prišla bo na dnevni red v zvezi s pripravami glede sklenitve mirovne pogodbe z Italijo. To se bo zgodilo na prvi seji zunanjih ministrov petih velesil, ki se bo vršila v Londonu.

Triumf za generala De Gaulla

Chicago naj postane svetovna prestolnica

Pariz, 4. avg.—Naznanilo velike trojice, da bo Francija dobila predstavnštvo v svetu zunanjih ministrov velesil, je bilo navdušeno sprejeto na znanje. V očeh Francozov je to najvažnejši rezultat konferencie v Potsdamu.

Zaključek o predstavnstvu Francije v svetu zunanjih ministrov se smatra za triumf generala Charlesa de Gaulla, predsednikačasne francoske vlade. Krogi, ki imajo tesne zveze z vlado, so izjavili, da bi bilo veselje še večje, ako bi bila Francija povabljena na konferenco v Potsdamu.

Sodba je, da se je Francija približala svojemu cilju, da spet postane svetovna velesila. Francosko ljudstvo je tudi pozdravilo zaključke glede bodočnosti poražene Nemčije.

Patton odredil izgon poljskih fašistov

London, 4. avg.—Radio Praga poroča, da je ameriški general Patton odredil izgon 1500 poljskih fašistov, ki so zasedli pet vasi v čeških gozdovih. Prej je bilo naznanjeno, da so fašisti skušali navezati stike z ameriški četami.

Domače vesti

Novice iz Sharona

Sharon, Pa.—Dne 1. jul. je naglo zbolela miss (?) J. Garm, ki je bila z ambulanco odpeljana v bolnišnico za dva tedna. Imela je influenco in sedaj je že skoraj okrevala. Ona je pri društvu 120 SNPJ v Forest Cityju.—Dne 31. jul. pa je v bližnji reki utonil 12-letni Andrew Parkany, katerega so več ur pozneje potegnili iz vode.

Iz Clevelanda

Cleveland.—V bolnišnici je umrl po daljši bolezni Joseph Pečjak, star 39 let.—Iz bolnišnice se je vrnila miss Mary Leacock iz Collinwooda.—Na 30-dnevni dopust je prišel poročnik Edwin Pakish, sin družine Anton Pakish. Služil je pri 9. zračni armadi v Evropi in napravil 65 poletov nad sovražniki v bombniku B-26. Po dopustu gre v Californio v nadaljnjo službo.—Za 67 dni je prišel na dopust k svoji družini Pfe. Wenzel Frank, ki je bil sedem mesecev v nemškem ujetništvu. Pred odhodom v armado se je udeležoval pri Glasbeni matici kot izvrstnega basist.—Vile rojenice so se ustavele pri družini Stefan Sika in pustile prvorojenčka, enako pri družini Edward Zelazny (mati je hči Skullyjeve družine), kakor tudi pri družini Frank Gačnik—oče je pri marinih.

Truman se vrača v Ameriko

Poročilo o zaključkih konferencie

London, 4. avg.—Predsednik Truman se je po sestanku z angleškim kraljem Jurijem v Plymouthu odpeljal s križarko Augusto proti Ameriki. V Plymouthu je došel iz Potsdama, Nemčija, po zaključku konferencie med njim, premierjem Stalinom in premierjem Attleejem.

Doznava se, da bo Truman, ko se vrne v Washington, imel govor, v katerem bo pojasnil zaključke, sprejete na konferenci, ameriškem ljudstvu.

Truman in kralj Jurij sta se sestala na britski bojni ladji Renown. S predsednikom sta bila državni tajnik Byrnes in admiral Leahy. Angleške kralja je spremljal lord Halifax, britski poslanik v Washingtonu, ki bo najbrže izgubil pozicijo kot rezultat zmage delavske stranke.

Po ceremonijah se je Truman ukrcal na križarko Augusto, ki je odplula proti Ameriki.

Chicago naj postane svetovna prestolnica

Washington, D. C., 2. avg.—Senator Lucas, demokrat iz Illinoisa, je predložil resolucijo v senatu, da Chicago postane sedež organizacije Združenih narodov in s tem svetovna prestolnica. Temelji tej organizaciji so bili položeni v San Franciscu, Cal.

Letalo bratov Wright pride v Ameriko

New York, 2. avg.—Prvo letalo, ki se je dvignilo v zrak pri Kitty Hawk, N. C., 1. 1903, se bo vrnilo v Ameriko. To sta izdelala brata Orville in Wilbur Wright iz Daytonu, O., ki sta tudi dovršila prvi uspešni polet. Letalo se nahaja v muzeju v South Kensingtonu, Anglija. Poročilo pravi, da bo dobilo prostor v muzeju instituta Smithsonian v Washingtonu, D. C.

Poljski mornarji se upirajo

New York, 1. avg.—Okrog 30 poljskih mornarjev, članov posadke parnika, ki je sem došel iz Anglije, se je uprlo. Izjavili so, da ne bodo delali na parniku, ki pluje pod zastavo nove poljske vlade v Varšavi.

Štiri japonska mesta bombardirana iz zraka

Poveljstvo ameriškega letalskega zbora poostriro blokado japonskih otokov. Dovoz živil in vojnega materiala paraliziran. Radio Tokio vidi nevarnost invazije japonske celine.—Kitajske kolone okupirale Sinning v prodiranju proti Čuanhsienju in Inglingu.—Britske in indijske čete zdrobile japonsko vojaško posadko v Burmi

Guam, 6. avg.—Najmanj 580 ameriških letalnih trdnjav je danes napadlo štiri izmed 31 japonskih industrijskih središč, ki so na listi razdejjanja.

Ameriški letalci so vrgli čez 3850 zažigalnih in razstrelivnih bomb na Nišinomijo, Mikago in Maebišo, mesta, ki so bila vnaprej posvarjena, da bodo uničena. Bombe so porušile tovarne in poslopja ter zanetile ogromne požare. Samo eno ameriško letalo je bilo izgubljeno v napadih.

Uradni komunikacije iz glavnega stana admirala Nimitza pravi, da so Okinawa in vsi otoki grupe Ryukyus prišli pod poveljstvo generala Douglasa MacArthurja. Ti bodo tvorili skakalnico za ameriške sile, ki se pripravljajo za invazijo japonske celine.

Guam, 4. avg.—Poveljstvo dvajsetega ameriškega letalskega zbora je naznanilo, da so letelce trdnjave popolnoma blokirale japonske otoke. Dovoz živil in materiala, ki se potrebuje za nadaljevanje vojne in nasičevanje vojakov ter civilistov, je paraliziran. Ti so zdaj odvisni od živil in materiala, ki se nahajajo v skladiščih na otokih.

Enote ameriške bojne mornarice in letalske sile so blokirale vse japonske luke od Koreje v bližini severne Sibirije do Fuzana in Rašina. Mine so položene v japonskih vodah in plovba po Notranjem morju je bila nevtalizirana.

"Prvič se je zgodilo, da letalski sila igra strateško vlogo v blokadi," pravi naznanilo. "Nobene pomorske poti in luke ki bi nudila varnost japonski plovbi, ni."

Mine, katere so položile ameriške letelce trdnjave, so potopile in poškodovale veliko število japonskih ladij in parnikov. Čez 90 ladij in parnikov je bilo potopljenih in poškodovanih v zadnjih dneh.

General Spaatz je naznanil nove bombne napade na japonska mesta in industrijska središča. Tarča bombardiranja iz zraka so bila Kobe, Nagaja, Nagasaki in druga japonska mesta. Admiral Nimitz je razkril, da so japonski samomorilski piloti potopili eno ameriško ladjo, dve pa poškodovali v bližini Okinawe. Naznanilo ne omenja detajlov.

Radio Tokio je ponovno opozoril Japonce na nevarnost ameriške invazije japonske celine, obenem pa je priznal ameriško kontrolo vodovja v bližini Japonske. Omenil je koncentracijo ameriškega bojnega brodogradništva pri Okinawi in priprave za invazijo.

Čungking, Kitajska, 4. avg.—Kitajske kolone so okupirale Sinning, strateško mesto, i prodiranju proti Čuanhsienju in Inglingu, bivši ameriški letalski bazi, pravi uradni komunikacije. Japonske čete beže pred Kitajci v smeri Tungana, ki leži v sredini med Sinningom in Inglingom. Čuanhsien leži 19 milj zapadno od železnice Hunan-Kwangsi in 67 milj severovzhodno od Kweilina, glavnega mesta province Kwangsi, ki je padlo zadnji teden.

Prej je kitajsko poveljstvo naznanilo okupacijo Lingčwana, mesta, ki leži 15 milj severno od Kweilina. Ljute bitke so v teku na fronti pri Siakiangu, 70 milj južno od Nancanga. Čez 15.000 japonskih vojakov je pa-

dlo v bitki s Kitajci na tej fronti.

Kalkuta, Indija, 4. avg.—Britske in indijske čete so zdrobile zajeto japonsko vojaško posadko na zapadni strani reke Sittang, Burma. Poveljstvo zaveznških sil v južnovzhodni Aziji poroča, da japonske izgube znašajo 9250 mož.

Japonske čete so se skušale izmuzniti iz pasti z begom iz Burme v Sian, kar pa se jim ni posrečilo. Indijske čete so prekorčile reko Sittang v kraju, ki leži 12 milj vzhodno od Pyjuja in 120 milj severovzhodno od Rangooona, glavnega burmskega mesta.

Zavezniške vojaške straže čistijo ozemlje med Mandalajem in Rangoonom, kjer se skrivajo ostanki japonskih sil. Poročilo pravi, da bo ozemlje kmalu počiščeno.

London, 4. avg.—Načrti, ki predvidevajo nove in usodne udarce japonskim silam na Pacifiku in vseh pokrajinah, ki so pod kontrolo teh sil, so bili sprejeti na seji članov vrhovnega britskega in ameriškega poveljstva v Potsdamu, Nemčija, ko se je vršila konferenca velike trojice.

Uradno naznanilo je bilo objavljeno v Londonu in na križarki Augusti, na kateri se nahaja predsednik Truman. Naznanilo dostavlja, da se Rusija ni udeležila seje, na kateri so bili načrti sprejeti, ker ni v vojni z Japonsko.

"Člani ameriškega in britskega vrhovnega štaba so sprejeli načrte, katerih cilj je pospešitev poraza japonskih sil na morju in kopnem," pravi naznanilo. "Amerika in Velika Britanija bosta vrgli nove sile v ofenzivo, da izsilita brezpogojno kapitulacijo Japonske."

Attlee zaprisežen kot premier

Sestanek z voditelji delavske stranke

London, 4. avg.—Clement Attlee je bil zaprisežen v parlamentu kot predsednik britske vlade, nakar je uradno prevzel svoje poole. Istočasno je položilo prisego 539 poslancev, ki so bili izvoljeni pri splošnih volitvah.

Attlee se je vrnil v London iz Potsdama, kjer se je vršila konferenca velike trojice. Ogromna množica ga je pozdravila pred palačo na Downing streetu, ki je rezidenca britskega premierja.

Pozneje je Attlee konferiral z voditelji delavske stranke, ki bodo igrali važno vlogo v novi vladi. Med temi so bili Herbert Morrison, Ernest Bevin, Arthur Greenwood, Albert V. Alexander, Stafford Cripps in Hugh Dalton.

Parlament se bo sestal v rednem zasedanju 15. avgusta.

Kampanja proti operatorjem črnih tržišč

Chicago, 4. avg.—Federalni pravdnik Albert Woll je naznanil kampanjo proti operatorjem črnih tržišč. To bodo vodili agenti justičnega in zakladnega departamenta ter urada administracije za kontrolo cen.

PROSVETA THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narocnina za Zdrulene drzave (izven Chicago) in Kenedo \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za cetril leta; za Chicago in okolico Cook Co., \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inosematvo \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenarocnih clankov se ne vracajo. Rokopisi literarne vsebine (drzice, povrsli, drama, pesmi itd.) se vrnejo pokljateljcu le v slucaju, ce je prilozi polnitno.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom: PROSVETA 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (August 31, 1946), poleg vsega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla narocnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Anglija pod delavsko vlado—II

Nobenega dvoma ni, da bo velika delavska zmaga na Angleskem imela zelo velik vpliv na ves politični razvoj tudi širom vse Evrope. Ta zmaga definitivno pomeni lajšanje socialnega prepoda tudi na razbitem kontinentu, ne samo v Angliji.

S to zmago so vsi demokratični elementi dobili slično pobudo kot jo je leta 1933 dobila s Hitlerjevo zmago vsa fašistična reakcija. Vsa Evropa bo zdaj lahko krenila na pot socializma, ne da bi se ji bilo treba bati groženj ali celo debelih polen v obliki sabotaže ali odprte intervencije s strani Anglije.

Do zdaj je bila Moskva edina magnetična točka, kamor so se upirale oči zbičane in križane Evrope in iskale rešitve. Na Churchill se niso mogle opirati, kajti on je dobro pokazal v Italiji in Grčiji, kakšna povojna Evropa mu je pri srcu in kakšno bo skušal zgraditi, kolikor mu bo to dovoljevala velika politična in gospodarska moč Anglije.

In Evropo je razočarala tudi Amerika s svojim darlanizmom in podpiranjem konservativne ali celo reakcionarne angleske zunanje politike. Amerika je v Evropi imela velik prestiž, toda si ga ni znala ohraniti, vsaj ne med onimi silami, ki streme za zgraditvijo nove Evrope na principih prave ljudske ali socialne demokracije.

V ta politični vakuum je potem stopila Sovjetska unija in ga polnila s svojim vplivom in prestižem. In čeprav je bil duh Moskve pomešan s pelinom za marsikakšnega po resnični demokraciji stremočega človeka, je bil njen duh vseeno veliko bolj vabeč in bolj progresiven kot pa Churchillov imperialistični smrad in zli duh angleske torijske reakcije.

Zdaj se bo delavska Evropa zopet lahko obračala v delavsko in demokratično orientirano Anglijo in iskala v nji inspiracij ter pomoči za svoje velike in težke naloge. Tudi Moskva se lahko odahne, kajti se ji ni treba bati, da bi angleška delavska vlada podpirala kakšne reakcionarne sile na kontinentu.

V resnici ta angleška delavska zmaga prinaša nove viste, kajti ves politični in socialni razvoj v Evropi postavlja v nove perspektive. Še več! Tudi so postali boljši izgledi za zgraditev zdravješe podlage za ohrano svetovnega miru kot bi bili, če bi bil Churchill s svojimi toriji še ostal na krmilu največjega svetovnega imperija.

Nobenega dvoma ni, da bo ta angleška delavska zmaga mogočno vplivala tudi na prihodnje volitve v Franciji in sploh v vseh drugih evropskih državah. Zelo je omajala tudi Francov klerofašistični režim v Španiji. Prav to je najbrže veliko odgovorno, da se je general Franco čez noč premislil in zadnje dni izgnal veleizdajalca Laval. Prej je to zahtevo francoske vlade enostavno ignoriral.

Upati je tudi, da bo angleška delavska vlada v bližnji bodočnosti izpodbila tla grški reakciji, katero je Churchill postavil na noge in jo držal pokonci z angleškimi bajoneti in strojnimi. Gotovo bo ta vlada podprla tudi liberalne in radikalne elemente v Italiji ter odrekla zaslombo gnili savojški dinastiji.

Upati je dalje, da bo angleška delavska vlada gledala simpatično na jugoslovansko osvobodilno vlado in odstranila zapreke in skale, katere je Churchillova strategija navadila nanjo, odkar je njegova vlada spreminila svojo politiko napram novi Jugoslaviji. In odnošaji Churchillove vlade napram Jugoslaviji so bili zadnje mesece naravnost hladni, ako ne sovražni. Gotovo je imel to v mislih Harold Laski, predsednik eksekutive delavske stranke in njen najbriljantnejši intelekt, ko je dejal, da bo delavska zmaga omogočila novo politiko tudi napram Jugoslaviji in Grčiji.

V resnici ta delavska zmaga omogoča novo politiko v Evropi ne samo s strani Anglije, marveč tudi s strani Rusije. Po teheranski konferenci sta obe pričeli graditi svoje "sfere vpliva": Rusija na Balkanu in v centralno-vzhodni Evropi, Anglija pa na Grškem in severno proti Trstu in naprej preko Avstrije in Nemčije. Nameni obeh so bili enaki: politično, gospodarsko in strateško dominiranje respektivnih "sfer".

Zelo energična pri širjenju svoje sfere je bila sovjetska vlada. Toda dokler je bila Anglija v torijskih rokah in poleg tega je še imela, vsaj pa je v kritičnem momentu lahko računala na podporo Amerike, ruski vladi ni bilo mogoče zameriti. Kajti če bi Evropa pušla po tej vojni pod anglo-ameriški vpliv, pod vpliv dveh najmočnejših kapitalističnih sil, kdo ve, da bi se zopet ne ponovila zgodovina izza prve svetovne vojne in vstal nov protiruski blok? Zato se je Stalin podvzval in pričel graditi svoj "varnostni zid," s katerim je presekjal Evropo nekako na dvoje.

Vse to je seveda rodilo nova trenja med zmagovitimi velesilami. In medtem, ko je Rusija v svoji sferi dajala zaslombo naprednejšim elementom, na splošno nasprotnikom kapitalizma in pristašem socializma, je Churchillova vlada s pomočjo ameriške politike dajala zaslombo reakcionarnim elementom in pristašem starega reda. Ta ideološka črta sicer ni bila jasno začrtana, ker so bile na obeh straneh izjeme, toda na splošno je držala.

Velika delavska zmaga v Angliji je po našem mnenju odpravila vzroke za to politiko: za delitev Evrope v "sfere vpliva." Vsaj si ne moremo predstavljati, da bi angleška delavska vlada hotela zasledovati kakšno imperialistično politiko v Evropi. Naprotno: podporo bo dajala istim političnim silam kot sovjetska vlada, to je, socialistično orientiranim silam, katere edino morejo zgraditi nov družabni red na razvalinah razrušenega in preživelega kapitalizma.

Glasovi iz naselbin

ODMEV NA DELAVSKO ZMAGO V ANGLIJI

Canton, O.—Danes, ko se odigravajo tako važni dogodki, ki se tičejo delavca, je nemogoče vedno sedeti in sanjati v izolaciji.

Vse kaže, da se je jel delavec zanimati za stvari, za katere bi se bil moral že pred sto leti. Lordi danes padajo; svet se nagiba na levo, kar je dobro znamenje.

Angleske volitve, ki so se izvršile v uri, ko je bivši premier Churchill s svojo cigaro stal na razvalinah nacističnega kraljestva, so iznenadile ves svet, najbolj pa najbrže samega starerega državnika Winstona Churchilla.

Španskim falangistom se je sigurno dvignil želedec. Savojška kraljevska gospoda in grški teroristi so tudi v nevarnosti. Prav tako sta izgubila svojega zaščitnika belgijski kralj Leopold in jugoslovanski kralj Peter.

Churchill je bil dober državnik. Kadar je uvidel, da ne more vriniti kraljčka, je bil pripravljen sodelovati tudi z rdečim "hudičem." Kot zmožen državnik in voditelj angleskih konservativcev, je bil velika osebnost, in s svojo energično vztrajnostjo si je zaslužil veliko priznanje tudi v delavskih vrstah v času štiriletne negotovosti.

Toda ko je pričel mrcvariti De Gaulle v severni Afriki, hvalliti savojško družino, napadel grško osvobodilno fronto v Atenah, so delavci pričeli stiskati pesti ter šli na delo proti njemu, kar je povzročilo njegov padeč in zaeno strahovit poraz konservativne stranke.

Človek ni vedno pri volji za pisanje, posebno če ni to njegov poklic. Da, tako je, brat pomožni urednik M. Medvešek. Veših potečejo meseci, predno človek uvidi potrebo javno izraziti svoja mnenja.

Danes smo v resnici vsi jako zaposleni. Ko se ves zbit in utrujen privlečem iz tovarne domov, najprej pregledam svoj vrt in cvetlice. Ako zasahim kakega črva, ki mi gloda zelje, mu zavijem vrat in dam razumeti, da sem posadil zelje zase in ne za njega.

Ker sem velik prijatelj živali, je razumljivo, da imam psa najboljšee pasme, s katerim rad prijateljsko pokramljam, ko pridem domov. Tretja je na vrsti moja žena. Seveda, pred 25 leti je bila on prva, kajti tedaj se nisem brigal za zelje, ako so ga žrli črvi ali zajec. Danes, ko so mi odpadli zobi in lase, se pa zanimam bolj za vrt kot za ženo.

Ko vse to uredim, se spravim na časopisje. Pred očmi mi v mislih stoji zemeljska obla in bulim v njo kot bik v nova vrata, in sicer zato, ker je ne morem razumeti. In to je eden vzrokov, da ne primem za pero ob pravem času. Pri vsem tem

pa so vsa znamenja, da se pomika in urejuje svet v pravi smeri, proti levi, kar mi je v veliko zadovoljstvo in mi daje mir. Michael Chok.

V BLAG SPOMIN

Imperial, Pa.—Dne 12. julija je umel v bolnišnici v Latrobeju naš znani prijatelj in brat Joseph Škoda, član društva št. 318 SNPJ. Nekaj let je neprestano bolehal.

Pokojnega brata Škoda sem poznala mnogo let, kakor tudi njegovo družino, v stari domovini pa njegove sestre in brata. Doma je bil iz vasi Zagost, fara Dole pri Litiji. Pri hiši so rekli Vožbotovi, njega pa so tudi klicali Mađerčkov Jošek.

Podpisana je velikokrat delala pri njegovih sestrah in bratu kot dekla. To je bilo l. 1912. Imeli so gostilno, ki je bila znana po domače pri Fekinčku, pisali pa so se Kaušek. Joseph Škoda je bil stric od gospodinje, pri kateri sem služila. Doma je bila iz Št. Ruperta, deklško ime Minka Lovrovč. Hodila sem pomagat tudi k njeni mami v Št. Rupert. Ob priliki bom opisala, kako težko sem delala v stari domovini.

Pokojnik je bil vesele narave. Oženil se je dvakrat, prvič z vdovo Angelo Odlažek, katero sem tudi dobro poznala, prav tako njenega prvega moža. Nekaj let po mojem prihodu v Ameriko, je bil Odlažek pobit v premogovniku in kmalu umrl za poškodbami. Zapustil je štiri hčerke in tako je Škoda oženil vdovo s štirim nedoračenimi hčerkami.

Toda Jožetova prva žena ni dolgo živela. Umrla je že v prvem letu zakona in tako so mu ostale štiri nepreskrbljene hčerke od njenega prvega moža. Kazalo mu ni drugega kot poskati drugo ženo. Odpravil se je v staro domovino in tam našel pridnega dekleta in se oženil z njim. Pisala se je Bohova Minka, doma iz Vesele gore, fara Št. Rupert.

Ko se je vrnil z ženo v Ameriko, sta si prav kmalu sezidala novo hišo blizu Latrobeja, Pa. Imela sta lep dom in tudi majhen salun, kajti Jožetova žena je pridna in skrbna gospodinja. Živela sta mirno in lepo življenje, toda prišla je smrt in Jože se je moral posloviti s tega sveta. Poleg štirih pastork je zapustil tudi hčerko in sina.

Pokojniku naj bo blag spomin, družini pa moje globoko sožalje! Anna Gorenc.

SPOMINI IN DOŽIVLJAJI

Pišec Andrej Godoc Scottdale, Pa.—Ko sem izpolnil 18. leto, sem pričel premisljati, kako bi prišel do nove, lepe obleke, kakršne so imeli mladeniči, ki so prihajali ob praznikih domov iz Trbovelj. Toda kako kupiti obleko, ko nisem imel nič cesarskega cvenka v žepu?

Nekega dne, ko so prišle sosedova dekleta domov iz litjske

predilnice, sem jih vprašal, če bi mogle dobiti tudi zame delo v predilnici. Obljubile so mi, da bodo, samo poselesko knjižico si naj preskrbim. To sem storil in čez teden dni sem se z njimi napotil v Litijo. S seboj sem vzel koš, v katerega sta mati in oče naložila krompirja, fižola, ajdove moke in slanine. Žganice z ocvirki zabeljene sem že od nekaj rad jel. Ob slovesu z materjo in očetom, sta mi naročila, naj domov prinesem kaj denarja, kar sem jima obljubil, nato pa smo odrinili.

Drugo jutro so me že ob pol šestih odpeljala dekleta v urad predilnice. Delo sem dobil takoj, katero se je pričelo ob šestih zjutraj in trajalo do sedmih zvečer. Opoldne smo imeli eno uro odmora. Odpeljali so me v čerto nadstropje in me predstavili prvemu delavcu. Moža sem se skoraj tako ustrašil kot tistih okostnjakov, o katerih sem že pisal. Bil je velik, suh, rumene kože, dolgega obraza, vdrtih oči in velikanskega nosu.

Mož me je zapisal v svojo knjižo, nato pa izročil mojstru, kateri je imel v oskrbi dva velikanska predilna stroja. Tudi ta me je zapisal v svojo knjižo, nato pa me izročil v roke nekemu fantu, da mi pokaže, kaj in kako moram delati.

Delo je bilo zelo komplicirano. Treba je bilo biti gibčen in ozoren, kajti drugače bi me lahko zagrabil velikanski stroj, bodisi spredaj ali pa zadaj.

Najprvo mi je dotični mladenič pokazal, kako je treba nabirati in uravnati papirnate cevke, katere se natakne na stroje in pritrdi, da stoje vse enako in po vrsti. Na vsakem stroju je na tisoče takih cevk. Na cevke se navija prav fini in tenak sukaneč. Nadalje mi je pokazal, kako je treba pometati pod strojem in zbrisati prah. Znati je bilo treba še mnogo drugih stvari.

Kolika pa je bila plača? Nič manj kot 12 krajcerjev za 12 ur dela, torej krajcer na uro! Tako plačo je imel tedaj novinec prve tri mesece, po treh mesecih pa je dobil pol centa poviška na uro!

Na koncu tedna sem prejel "plačo," ki je znašala 72 krajcerjev, 60 pa sem jih bil dolžan peku, ki me je vsako opoldne čakal pred predilnico z velikim košem kruha.

Po preteku dveh tednov mi je dejal drugi delavec, da je že čas, da se naučim brisati prah in bombaž pod nitkami. Ukazal mi je, da moram zlestit pod stroj, kakro hitro bo mojster ustavil stroj. Tako sem tudi storil.

Zlezel sem pod nitke in se pripognil skoro do tal, ter pričel brisati od enega konca do drugega. Nenadoma pa sem se premalo pripognil in pretrgal na tisoče nitk, predno sem prišel do drugega konca.

Lahko si predstavljate, kako mi je bilo pri srcu. Strojnik je pričel kričati name, kot da bi bil obseden. Ker je bilo akordno delo, to se pravi, da je bil plačan od kosa, je razgrajal, češ, da bo radi mene manj zaslužil, nato pa poklical tistega dolgina, kateri me je prav po pasje ozmerjal in zagrozil, če ne bom bolj pazljiv, da bom moral plačati kazen.

Mesec dni po tem dogodku

Vsaj sanje so dovoljene... Vojaki na Okinawi in drugih otokih si na tak način obujajo spomine na "good old U.S.A."

sem imel zopet smolo. Ko sem pometal, je padla metla med kolese in takoj ustavila stroj. Radi tega so morali instalirati novo kolo pod strojem, meni pa so naložili 5 kron globe.

Sedaj pa imam vruga, sem si sampri sebi mislil. Za pet kron bi moral delati ves mesec, da bi jih zaslužil. Čakaj vrug dolgi, saj me ne boš mučil in nalagal globe. Odločil sem, da pustim delo. In res, ko sem zvečer prišel na stanovanje, sem svoje stvari zložil v koš in je popihal domov k Sv. Mohorju v Moravče.

Očetu in materi sem povedal vzrok, zakaj sem pustil delo, in oba sta me odobraval, češ, kaj bi se tam mučil za tiste krajcarje, ko lahko zaslužiš več, če delaš doma na njivah.

Za velikonočne praznike so prišli domov iz Trbovelj domači fantje. Kako so se postavili! Obleženi so bili v zametastih telovnikih, na glavi lepe klubovke s krivci, na rokah zlate prstane, v telovniku pa težke veržice z urami, na katerih so viseli tolarji cesarice Marije Terezije.

Oh, kako smo mlajši mladeniči zavidali te postavne rudarje! Tisto Veliko noč sem prišel skupaj z njimi in se zgovoril, da bi dobili tudi zame delo v premogovniku v Trbovljah. Povedali so, da mi bodo mogoče preskrbeli delo, s seboj pa naj pripeljem še kakšnega drugega fanta. Naročili so mi, naj s seboj prinesem delavsko knjižico. In res sva čez dva tedna po pogovoru z rudarji šla skupaj v Trbovlje z mojim prijateljem Božičem.

(Dalje prihodnjič)

POROČILO ZASTOPNIKA

Hermine, Pa.—To poročilo se bo nanašalo na kraje ob reki Monongahela in deloma na Pittsbursko okolico. Predno pa poročam o naših naročnikih, naj se dotaknem seje odbora Vseslovanskega kongresa, ki se je vršila 28. julija v hotelu Fort Pitt v Pittsburghu, Pa.

Omenjene seje sem se udeležil kot zastopnik westmorelandske federacije društev SNPJ. Seja je bila zelo važna. Glavni referent je bil dobro poznani Leo Krzicky, ki je predsednik Vseslovanskega kongresa. Poročal je o poteku konference Združenih narodov, ki se je vršila v San Franciscu. Konference se je tudi on udeležil kot zastopnik svoje unije in zaeno reprezentiral organizacijo Vseslovanski kongres. Ker je bil tudi neuradni zastopnik velike skupine poljskega naroda, kateri ni imel delegatov na konferenci, so mu dovolili iti med delegacijo, dočim niso druge delavske voditelje.

Krzicky je bil tudi izvoljen za delegata na mednarodno delavsko konferenco, ki se bo vršila v Parizu meseca septembra t. l. On je med drugim poročal, da je bilo delavstvo dobro zastopano v San Franciscu, in sicer iz 32 držav, ki so reprezentirali 60 milijonov organiziranih delavcev, toda imeli niso delegatske pravice, temveč so bili tam v kapaciteti opazovalcev. Dejal je tudi, da je Molotov napravil globok vtis na delegacijo, prav tako kitajski delegatje, posebno oni, ki so zastopali komunistično skupino.

Carter Združenih narodov je bil sestavljen, sedaj pa mora delavstvo paziti, da se bo pravično izvajal. Leo ima veliko upanje v bodočnost. Tudi delavska konferenca v Parizu bo velike važnosti. Omenil je tudi delavsko zmago v Angliji, ki je presenetila ves svet in tudi naše državnike v Washingtonu. Zmaga delavstva v An-

gliji je velika, toda konservativci niso bili poraženi radi Churchilla samega, temveč zato, ker je ljudstvo spoznalo, da kapitalizem ni več kos današnjim razmeram. Churchill ima velike zasluge za poraz nacifašizma, drugače pa je velik konservativec, ti pa ne morejo danes izvoziti človeško družbo na pravo pot.

Krzicky je potoval zadnje čase po raznih mestih v Zedinjenih državah. Ustavil se je tudi v Detroitu, kjer je že 78.000 delavcev brez dela, med njimi največ žensk in zamorcev. Vse kaže, da bo moralo delavstvo po vojni zopet stisniti pas, a zaeno pa se bo oživelo delavsko gibanje. Ameriški delavci so se izkazali v tej vojni, da znajo veliko producirati, toda v političnem oziru pa so še daleč za delavci onkraj Atlantika.

Ker je zborovanje Vseslovanskega kongresa trajalo precej dolgo, nisem čakal konca, temveč sem moral iti proti domu, da sem še pravočasno dobil se-dež na zadnjem busu.

Sedaj pa poročilo o naročnikih. Najprvo sem se ustvaril v Uniontownu pri bratu Lipmanu, kateri je ponovil Prosveto, dočim je kupila njegova hčerka knjižo o Nikoli Tesli. Dejala, da bo seznanila s knjižo svoje prijateljce v Washingtonu, kjer je zaposlena v vladnem uradu. Bila je pri očetu na počitnicah in se je še tisti dan vrnila nazaj.

Brat Lipman mi je povedal, da se je nekaj fantov povrnih domov iz vojne, med njimi tudi brata Močnik. Eden je bil ves čas vojaške službe pri padalcih, toda se mu ni nikoli nič hudega prepetilo. Sedaj je za stalno odpušen. Drugi brat, ki je po činu kapetan, pa je še vedno v vojaški suknji, samo da je sedaj v Zedinjenih državah. Povrnili se je domov tudi Paulovichev sin, toda ranjen in se nahaja v bolnišnici. On je ujel nekega japonskega častnika, kakor je bilo pred časom poročano v ameriških časopisih. To je vse, kar mi je mogel povedati Lipman v naglici, kajti prav tedaj se je odpravil da spremi hčerko do busa.

V Port Marionu pri W. V. sem zopet obiskal pečlarje "Sv. Viharjih." Prosveto je ponovil Jack Oblak, Tone Mlakar pa Proletarca. Proletarca je naročil tudi Tone Zupančič, ampak to pot sem ga moral poskati. On se je medtem časom oženil in je sedaj spoštovan zakonski mož. Ima tudi lep dom. V bližini njegovega doma je največji mehaniziran premogovnik v Zedinjenih državah, toda Tonetu ne ugaja delo v tem premogovniku, zato dela še vedno na svojem starem delu, ki je oddaljeno 12 milj od njegovega doma.

V Masontownu je ponovil Prosveto Louis Oblak. On se je pobil, zato se je moral zdraviti v bolnišnici. Tako mi je povedala njegova žena. Stari Klemenc je tudi ponovil Prosveto. On je že star premogar in bi šel rad na penzijo, ako bi bila večja. Prekorajil je že 65. leto. Albin Ule, ki je še vedno samski, nikdar ne pozabi ponoviti lista, ker pa ga ni bilo doma, je pustil denar pri mojemu staremu znancu Danilu Mejku. Stari Volk pa je ponovil oba lista. On mi je povedal mnogo zanimivih stvari. Govorila sva tudi o Trstu, ki mu je dobro znan iz mladeniških let.

John Sajm se je dobro odrezal. Ponovil je Prosveto in zaeno se naročil na novo na Proletarca. Enako sta storila Juršič in Bouer v Adah.

(Konec jutri)

Anton Zornik

Ameriško delavstvo prispeva teške milijone v War Fund in Community Chest, iz katerega se podpirajo in vzdržujejo razne dobrodelne organizacije in socialne agencije. Centralna unija in par lokalnih uni restavracijskih delavcev (ADF) v Philadelphiji so se odločile, da se bodo tudi poslužile socialne agencije in veščale svoje člane za zdravstveno in dobrodelno delo, da bodo v potrebi lahko pomagali svojim sodelavcem. Slika kaže Earla H. Harrisona, kampanjskega direktorja, ki kaže Eleanor Hatch in Thomasu Devereauxu, ki sta člana unije konfekcijskih in restavracijskih delavcev, zdravniške potrebščine za prvo pomoč.

RUSIJA IN DALJNI VZHOD

Napisal za ONA Donald Bell

Center diplomatskih viharjev se počasi obrača v smeri proti Pacifiku. Govornice nastajajo o velikanskih ruskih zahtevah v Aziji—nekateri celo trde, da utegne maršal Stalin zahtevati vso zunanjo in notranjo Mongolijo, Sinkiang, Mandžurijo in Korejo. Celo ime Formose je bilo že imenovano v zvezi z imperijalističnimi-

Kaj je na tem resnice? Trenotno prisostvujemo pokusu in prizadevanju, da se nadomesti v zavesti svetovne javnosti hudiča Hitlerja z nekakšnim splošnim javnim sovražnikom št. 2—Josipom Stalinom. Dvojce zadev je pred vsem služilo v zadnjih tednih za gonjo nezaupanja. Prva je bila konferenca v San Franciscu, druga pa poljski problem.

V splošnem je zdaj prevladalo mnenje, da nespornosti v San Franciscu niso bili tako globoki kot se je takrat trdilo. Čarter je podpisan in vsi državni so slavili ta dogodek kot velik uspeh. Poljsko vprašanje pa je bilo rešeno prav tesno po smernicah, ki so bile postavljene v Jalti. S tem še ni rečeno, da so vsa vprašanja v Evropi rešena. Še je mnogo zadev, ki utegnejo povzročiti spore. Mnogo je nerešenih vprašanj v Nemčiji in Avstriji, ušoda Trsta še ni odločena in razprave glede Dardanel so se šele začele. Toda dejstvo je, da imajo skoro vsi diplomati danes zavest, da je Evropa mogoče izmiriti in da Rusija nima namena bolševizirati ta stari kontinent.

Vseled tega so se začele oči obračati proti Pacifiku. V Aziji še ni nič urejenega, noben problem še ni rešen. Pri tem pa ne more biti nobenega dvoma; da imajo Amerika, Velika Britanija in Sovjetska Rusija ogromne interese v teh neizmernih azijskih pokrajinah, ki so povrnja tega še izredno gosto naseljene. Iz različnih vzrokov je danes lahko proročevati, da bo zanimanje za zadeve Daljnega vzhoda v kratkem ogromno šaralo.

Prvi, propagandá, ki je nastala za mir na podlagi pobotanja z Japonsko, je povzročila, da se je začelo razpravljanje o vojnih ciljih na Daljnem vzhodu. Drugič, nadaljevanje lendlesnih dobav Rusiji na Daljnem vzhodu je vzbudilo v nekaterih krogih nova upanja in v drugih novo bojazen, da bi utegnla Rusija poseči v vojno proti Japonski. Tretjič, govornice trdijo, da je vprašanje ruske udeležbe v vojni proti Japonski na razpravi v Potsdamu. Četrtič, mislija T. V. Soonga v Moskvi.

Oni, ki zagovarjajo mir pobotanja z Japonsko, navajajo v svoj prilog, da bi bilo na ta način rešeno mnogo ameriških življenj, na drugi strani pa, da bi ne bilo umestno preveč oslabilo Japonsko, češ, da bo potrebna, da ustavi rusko prodiranje v smeri proti Pacifiku.

Tu je treba pred vsem omeniti, da ni nikjer zapisano, da so mora Japonska na vsak način obrniti proti Rusiji. Čisto mogoče je tudi, da bi šla z njo proti nam. Rusija, katero bi anglo-saske sile ogrožale na Daljnem vzhodu, bi se najbrže prav rada zvezala s svojimi sodeli na Daljnem vzhodu—in v tem slučaju bi mi izgubili sploh

ca ljudske vstaje celotnega Primorja. Do danes še nihče ni pojasnil, čemu so okupacijske oblasti povzele ta korak.

Ko so zavezniške vojaške oblasti okupirale ozemlje zapadno od "plave črte", so našle vse v popolnem redu. Naše družabno in gospodarsko življenje se je razvijalo popolnoma normalno in to po zaslugi naše narodne oblasti. Vladal je postavni red. Ko so zavezniški (Anglija in Amerika) okupirali to ozemlje, bi morali spoštovati ta postavni red in sodnijsko oblast, katero so našli (na ozemlju) ob svojem prihodu—in smislu mednarodne postave. Postavni red, ki sem ga omenil, ni postavila nikaka sila, temveč svobodna želja ne samo italijanskih, temveč tudi slovenskih prebivalcev tega okraja.

V zvezi z izjavo polkovnika Messnerja, ki je hotel dopovedati, da niso bile predseptembrske postave fašistične, izjavljam, da so bili fašisti ponosni na te postave in zakone, ki so bili sprejeti ob višku fašizma. Polkovnik Messner ne ve, kaj smo občutili v teh sodiščih in vsled teh postav. Ravno tja zakonik nas je pognal v svetovno vojno in ta je tudi vzrok naše borbe, v kateri smo se borili ob strani naših zaveznikov.

Ne maram govoriti o načinu, s katerim namerava zavezniška vojaška uprava odpraviti problem slovenskih sodnikov. Celo pod staro Avstrijo, ki je zginila po prvi svetovni vojni, je bil ta problem razrešen na demokratičen način. Polkovnik Messner nam ni mogel povedati, če bodo Slovenci (v okupacijski coni) lahko iskali zadoščanje v sodnih-jah v svojem materinem jeziku, ali če se bodo lahko zagovarjali v slovenskem jeziku.—SANS.

Novica o Paveliču

Rim, 1. avgusta. — Objasnilo, da je Ante Pavelič ujetnik zaveznikov v Avstriji, je obnovilo očitke s strani italijanskih in jugoslovanskih oblasti, da postopajo okupacijske oblasti v Italiji mnogo preblogo s člani ustaške stranke, ki so internirani v Italiji.

Uradniki tukajšnje jugoslovanske misije zahtevajo, da se izroči ustaške ujetnike jugoslovanskim oblastim. Od 4 do 5 tisoč se jih baje nahaja v Italiji. Oni, ki so zaprti v taborišču blizu Ancone, se celo svobodno gibajo brez vsake straže. Na tisoče pa jih je, ki so popolnoma svobodni, mesto da bi bili zaprti. Kot primer navajajo slučaj nekega Antona Katanica, ki je bil prej kvizlinški konzul v Reki. Tega so videli popolnoma svobodnega v Milanu, ko se je sprehajal po ulicah v družbi dveh ustaških častnikov.

Nekateri italijanski uradniki so mnogo bolj v skrbeh glede bodočega razmerja med Jugoslavijo in Italijo kot glede prebлага ravnanja z ustaškimi begunci. Zaščita teh teroristev utegne še bolj pokvariti odnose tudi z Rusijo. Eden članov vlade trdi celo, da je Evgen Strašenič, bivši kvizlinški župan v Zagrebu, popolnoma svoboden v Rimu, ter da se nahaja celo pod zaščito zavezniške vojaške vlade, ki mu dovoljuje prodajati na črnem trgu zlato, katero je najbrže ukradel iz državnega zaklada fašistične hrvaške vlade Hitlerjevih kvizlingov.

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

Ko je Rdeči križ apeliral za stole za ranjene vojaške, ki se nahajajo v bolnišnici v San Diegu, Calif., so se odsvolli organizirani mlazarji in pričeli v prostem času delati stole, kakor kaže slika.

DOGODEK V RUSIJI

V. Starikov.—Poslovenil F. A. Vider

Stotnik Beloglazov, ki je poveljeval bataljonu, je opazoval množico, ki je ponoči gradilo čolnati most preko reke, katero je bilo treba prebrsti, ko nenadno stopi k njemu pobočnik in javi, da je bil pridržan Nemeec v civilni obleki, o katerem se sumi, da mora biti kakšen častnik, ki pa ne mara odgovarjati na vprašanja.

Bataljonski poveljnik, ki je dobro obvladal nemški jezik in je večih sam izpraševal nemške ujetnike, je priporočil pobočniku, naj sumljivega Nemca ne pošlje v glavni stan generalnega štaba prej, dokler ga on ne vidi.

Nekako uro po pogovoru pri reki se Beloglazov vrne v svoj stan in da povelje, da se sumljivega ujetnika privede v njegovo sobo. Nemeec je bil visok, nekoliko vpognjen in sodilo se je, da je star okrog štirideset let. Konec njegovega desnega rokava je imel v žepu in nad desnim očesom je imel malo prasce. Obnašal se je, kot da se mu ni ničesar bati. Ko vstopi, se stotniku pokloni in sede na stol. Beloglazov ga nagovori v nemščini in strogo vleva, da stoji. Tedaj Nemeec skoči s stola, udari po vojaško s petami in roki stisne ob sebi.

"Sedaj lahko sedeš," pravi ruski stotnik. Ker je bilo stotniku znano, da se nemški civilisti boje priznati svojo narodnost Rusom, je nadaljeval: "Torej ti si Poljak, kot ostali tukajšnji naseljenci?" "O ne," pravi mož mirno, "jaz sem Nemeec."

"Zakaj si pa ostal v ozadju?" "Ker nimam nobenega opravka z armado," odgovori.

"Kaj pa to?" Beloglazov pokaže na prazen rokav. Nemeec pojasni, da je roko izgubil v avtomobilski nesreči pred dvajsetimi leti, kar je bilo tudi vzrok, da ni bil pozvan v armado.

Beloglazov je poslušal hripavega moža s precejšnjo paznostjo in mirnostjo, dasi se je zdel znan njegov glas in skušal se je domisliti, kje bi bilo možno ta glas slišati že prej.

Vsedivši se na stol, Nemeec prične pojasnjevati svojo stran. On se nima bati ničesar, pravi, ker navsezadnje on je le navadni civilist in ...

"To je dovolj," je stotnik skoro zakričal. "Mogoče bo boljše, če spreminiva našin pogovor v ruščino in pričneva z ruskim poukom, ki sva ga pretrgala pred dvema letoma."

Nemeec iznenaden dvigne obrvi, češ, kaj od njega hoče ruski poveljnik?

"Ti si bil v bojih na vzhodni fronti, ali ni tako?" Nemeec odmaje z glavo.

"Poslušaj," pravi Beloglazov v ruščini, "jaz ti hočem poklicati v spomin zimo v letu 1942. Se spominjaš Dedovico Cikhajevo v bližini Pörkhova?" Nemeec strmi v stotnika z motnimi in nezapadljivimi očmi.

RAZKRITJE PODTALNEGA NACIONALISTIČNEGA OMREŽJA

Na Monetary kongresu, ki je bil nedavno prirejen v New Yorku, sta bila med govorniki Carl Mote, predsednik zveze National Farmers Guild, in Gerald L. K. Smith. Mote je čudna osebnost v tej organizaciji. Advokat je bivši tajnik pri Indiana Public Service Commission in posestnik Northern Indiana Telephone Corporation ter Commonwealth Telephone Company. Često je govornik pri takozvanih "materinskih" skupinah in organizacijah kot Southardov Citizens of U. S. A. Committee, ter je tudi vršil posle predsednika na konvenciji Smithove stranke America First v Detroitu. V svojem mesečniku "America Preferred" Mote napada Ruse in Angleže, ameriško vlado, črnce, organizirano delavstvo, žide ter federalni zbor Kristusovih cerkev Amerike. List njegove farmerske organizacije "Farmers Guild News" sledi istim smernicam.

Kako se je Mote polastil gilda National Farmers, je značilno za taktiko nacionalistov, ki so vedno in povsod pripravljeni in preže na vsako priliko, da si odpre pot v gospodarske in politične organizacije, v katerih je mogoče povzročiti spore. Moteja je spravil v gild Gerald L. K. Smith, ki je postavil v kampanji leta 1944, kot kandidata za predsedništvo, nekega Harryja A. Romerja iz St. Henryja, Ohio, za svojega sokandidata kot podpredsednika, na tiku stranke America First. Ta Romer, ki je vpliven v National Farmers Guildu, je potem pripravil Moteju pot, tako da je bil izvoljen za predsednika gilda. Na ta način je bila zveza zavaranava.

Gild je desničarska stranska veja farmerske unije. Med njenim članstvom se nahaja precejšen odstotek coughlinistov. Posebno delavna je v nekaterih okrajih države Ohio, ter v Pennsylvaniji, Michiganu, Illinoisu, Wisconsinu, Iowi in Minnesoti. V noči 7. marca 1944 je 50 farmerjev napadlo mestno poslopje v Greenville, Ohio, ter uničilo sezname OPA in poljedelske administracije. Sledilo je dvoje sličnih incidentov. Upor se je polegel, ko je federalni sodnik v Daytonu postavil 6 farmerjev, med njimi tudi kolovaldjo Jamesa Mannixa, na dveletno "probacijo" ter jim prisodil kazni, ječo in globo, ki so jim bile pogojno odpuščene. Mote je postal predsednik gilda dne 6. decembra 1944.

Mote svojih namer čisto nič ne skriva. "Pridružil se bom vsaki skupini ali novi politični stranki," je dejal, "ki se bo v bistvu oprijela smernic, katere sem objavil v listu "America Preferred" in ki so bile nekoliko bolj obširno oblikovane v programu nove America First Party, katere predstavnik je Gerald L. K. Smith. Čim se bo pojavila organizacija te vrste, sem se domeni s Smithom, da se bomo spojili z njo." To je njegova izjava iz januarja t. l., približno ob času, ko je Reynolds objavil ustanovitev svoje stranke nacionalistov.

Mote se nada, da njegov gild postane zelo vpliven v organizaciji Farmers' Grange, ki ima približno 800.000 članov. Nekateri člani gilda so v ospredju v delovanju Farmers' Granga, pravi Mote. Mogoče mu je tudi na tem, da se razširi vpliv nacionalistov v uniji United Mine Workers. Skupina United Farmers of Illinois, ki pripada Motejevemu gildu, je v zvezi z unijo rudarjev.

Nacionalisti si prizadevajo tudi najti pot v CIO in AFL, in sicer s pomočjo "celic," katere so v Detroitu ustanovili v tovarnah za avtomobile takozvani United Sons of America, ki imajo podružnice v Pontiacu in Flintu v Michiganu, ter v Floridi, Georgiji, obeh Carolinah in v Tennesseeju. Pred rasnimi izgredi v Detroitu leta 1943 v juniju, so razdeljevali United Sons of America propagando proti črncem. Nasprotniki so vse delavskih unij, a prav posebno mrzijo asocijacijo katoliških unionistov.

Reynolds je trdno odločen dobiti v svoje roke kontrolo nad vsemi skupinami hujskačev—njegovo omrežje stalno raste in se širi. V svojih navodilih za one, ki delajo v prilog nacionalistične stranke, "How to Become a Political Leader in Your District," priporoča Reynolds, naj se strnejo v skupine po de-

set oseb in naj se sestajajo v zasebnih stanovanjih, tako da se bodo dobro poznali drug drugega in se mogli ubraniti pristopa sovražnih elementov.

Najmanj dvajset ljudi potuje po deželi, ki nabirajo prispevke za nacionalistično stranko, med njimi Malone in McWilliams na srednjem zahodu, George Faust v New Yorku, J. A. Forlines v Bostonu in državah New Englanda. Malone se hvali, da se je pobotal z American Democratic National Committeejem, desničarske skupine, ki se je o priliki zadnjih predsedniških volitev sprla z demokratsko stranko. Med tem, ko zatrjuje Reynoldsova literatura, da vsi, ki delajo zanj prostovoljno prispevajo svoj napor, pripoveduje Malone svojim prijateljem, da se nada za zaslužiti čistim \$75.000 na leto s svojim delovanjem za nacionaliste.

[Drugi del Razkritja podtalga nacionalističnega omrežja bo razpravljalo o delovanju agitatorjev med mladino, cerkvami, ter ženskim in veteranskimi skupinami.]—ONA.

Položaj v Grčiji

A tene, 1. avg.—ONA—Politične borbe na Grškem se počasi približujejo novemu višku. Prvaki obeh starih republikanskih strank se ponovno intervirali pri admiralu Petrosu Voulgarisu, ministerskemu predsedniku, v svrhu primerne zaščite, da ne bo nobenega potvarjanja rezultatov glasovanja.

Tudi M. Kafantaris, prvak progresivne stranke, je storil isto in pravi, da je celo prijavil vladi nekaj posebno jasnih slučajev, v katerih so bili posameznikom odvzete njihove demokratične pravice. Te prijave je podprl z nepobitnimi dokazi. Dalje je prijavil tudi več slučajev monarhističnega terorizma napram članom različnih levčarskih organizacij.

Vse te razgovore med prvaki različnih strank in grškim ministerskim predsednikom so zastrle oblasti z zavese strogega molka, toda vaš dopisnik je vendar izvedel iz zanesljivih virov, da je admiral Voulgaris izjavil, da bo odstopil, ako bi republikanske skupine sklenile, da v masah ne glasujejo. (Tak sklep je bil storjen zadnje dni.—Ured.) Toda istočasno namigavajo nekateri teh prvakov političnih strank, da je vlada sama udeležena v enem fašističnih pokretov takozvanih "vigilant." Nekateri teh prvakov so šli celo tako daleč, da trde, da Angleži sami tukaj podpirajo fašiste.

Toda na drugi strani so tudi indikacije, da so začeli Angleži spreminjati svoje stališče, ter da bodo podprli bolj reprezentativno vlado na Grškem. Do zdaj se je očitalo Angležem, da podpirajo izključno le kralja Jurija, ki se še vedno nahaja v izgnanstvu na Angleškem.

Približno mesec dni je tega, kar so poslali Angleži polkovnika Arthurja W. Woodhouseja na Grško, da bi dognal v razgovorih s temi republikanskimi prvaki, kakšne so razmere in težnje prebivalstva. Polkovnik Woodhouse je dobro znan z vsemi grškimi prvaki odpora, ker je bil med vojno častnik za zveze med Britanci in grškim odporim gibanjem, in sicer pod navzetim imenom "Kres."

Nekateri posebno ostri opazovalci so mnenja, da je zdaj, ko so se veliki trije sestali v Potsdamu, nastopil trenotek, ko se bo notranji položaj na Grškem temeljito spremenil. Nekateri osebnosti leve so mnenja, da utegne priti v dogledni bodočnosti do bolj reprezentativne vlade. Vse skupaj je zelo različno od temnih in pesimističnih naziranj, katera so izražali še čisto nedavno.

Avtstralake čete se pomikajo med goreče oljne tanke v Balikpapanu na otoku Borneu, kjer so Japoncem izrgale izredno bogato oljno polje.

IZ MODERNEGA SVETA

Spisal F. S. FINŽGAR

(Nadaljevanje)

Večji so se ponosno ozirali nazaj, ker je za hrbtno delavcev obkrožal zbor pisan trak lepih solnčnikov, črne obleke in barvanih klobukov. Danes je bil velik dan za delavce. Nikomur se niso ognili: kdor je hotel v gostilno, je moral se niso ognili. Toda nikomur se ni ljubilo v no-tranje prostore. Vse je čakalo, vse gledalo in strmelo. Marsikomu so se porajale resne mi-sli: Kaj, če bi ta nakupljena moč zdvijala, če bi zakrivila in udarila vsa naenkrat! In ne-kačo spoštovanje in strah se je loteval onih, ki so to mislili.

Na odru se prikaže vladni zastopnik v unifor-mi. Mnogiča obmolke.

Po vzkliku je hitro izvoljeno predsedništvo. Vse čaka, vse je napeto, kakor bi pri jezju držal zatvornico in čakal znamenja, da se dvigne in voda s hrupom zabobni na turbine.

K besedi se oglasi Peter Rožman. Nekoliko bled in nemiren stopi na deske. Med množico se čuje par vzklikov, ki hitro potihnejo. Valovje človeških glav se zaguga naprej proti odru, kakor bi se vsak želel približati, da mu ne uide nobena beseda.

Peter prične. Visoko dvigne roko, stisnjeno v pest, in nato vzklikne z glasom, ki je bil močan in zvonček—pa se je vendar nekoliko tresel. Vsaka mišica na licu, njegove iskrece, široko od-prte oči, blede lice, vse je pričalo, da izpre-govori duša in srce, da ne bodo prazne besede, da ne bo igra, naučena in umetna—ampak da bo, kar bo govoril, vse njegova pristna kri.

„Naša moč!“

To je bil njegov prvi vzklik. Kakor bi vrgel med množico bombo, tako je vplival ta izvorni začetek njegovega govora. Za-bučalo je in zahrumelo med ljudstvom, da so zvoki segali do neba. Tisoč pesti se je dvignilo, tisoč glasov je ponavljalo: „Naša moč! Naša moč!“ Ljudstvo se je zazibalo v nervoznem ne-miru, kakor bi hotelo to črno morje delavskega ljudstva poroditi iz sebe močno tajno silo in jo dvigniti visoko do neba ter tam posaditi na pre-sto oblakov, da si jo ogleda vesoljni svet in da zatrepeta pred njo ter se ji klone.

Peter je stal kakor kip na odru z dvignjeno pestjo. Obraz mu je prošnilo nekoliko krvi, oči so se mu zaiskrile in se vsesale v to mogoč-no jezero ljudstva, kakor bi hotele ožgati v srcu vsakega isti ogenj, ki je plamtel v njegovi duši. Hrup se je polegel. Zavladala je zopet tišina.

Peter je nadaljeval: „Bratje moji in moje sestre! Nikdar še ni bilo moje srce tako veselo kakor je danes, in nikdar ni bilo vaše toliko vredno kakor je danes. To-liko vredno? Kaj pravim? Ne, ni res! Vedno je bilo toliko vredno, pa tega ni vedelo. Ali dan-es je tisti veliki dan, ko se nam je prvič v življenju zjasnilo, danes nam je prvič posijalo solnce spoznanja.

Kaplje smo bili, bratje moji, kaplje, katere je noga strela s trave, ko je šla po polju. In glejte, danes je v tem jasnem solncu iz kapelj nastalo morje, morje tako bučno in pa tako glo-boko, da ga ne prebredo nobena noga več. Da-nes si odpiramo oči in si jih manemo kot zaspani, ker skoro ni mogoče verjeti, da je tako silna 'naša moč.'“

V ljudstvu je vnovič zavrelo in donebesni kriki so stresali vzdih.

„In šele danes je upala ta silna moč iz noči in iz skrivnih kotov pod to svobodno lepo božje solnce, ki je prav tako naše kakor milijonarjev. Dolej smo trpeli in smo se bali. Naš strah je bil že tolik, da smo mislili prositi, ponižno pro-siti, če si smemo na solnce ogreti trudne in mrz-

le ude. Zakaj kmalu bi bili mislili, da to lepo solnce ne sveti za nas žuljave umazance—“

Zulji so udarili ob žulje, velikanski plosk in topot je zavihral v množici, da so radovedni poslušalci čutili, kako se jim vliwa nekaj mrz-lega, tresničavega čez hrbet in mozeg.

„Dragi moji, vprašam vas, ali je potreba tega krika? Ne, ne bilo bi ga treba, ko bi hoteli tisti, ki so zato poklicani. Ali sedaj ga je treba in naj se razlega kakor grom in kakor tres—tre-ba ga je, da ga slišijo oni, ki so bližli gluhi za tiho ječanje tlačene bede. In sedaj nam porekno na ta krik: 'Krivice hočejo, predpravice iščejo!'“

Ne, mi ne sovražimo krivico, mi nečemo pred-privic, mi hočemo osamo dvoje: človeških pravic prvič, in drugič hočemo poštenega kruha.

Krik našega shōda naj samo zavpije na uho vsem onim, ki so poklicani: Mi smo ljudje—in sicer pošteni ljudje, ki zahtevamo v najbolj ama-zani obleki vendarle človeškega spoštovanja. Mi nismo kužki, da bi nas suvali z nogo, da bi nam metali drobtinice z bogatih miz. Mi jih odklanjamo—mi hočemo tak kos kruha, kakor ga zaslužimo in kakor ga potrebujemo, da mo-remo vztrajati pri težkem delu. In če ga nam nečete dati, odreka danes slovesno tudi vam—naša moč!“

Za trenutek je vladal v mogočnem zboru pa-ničen molk. Naenkrat pa se je vzvalovil vihar, ki je bil tako velikanski, da je pretil udariti čez bregove in zmletil vsako zapreko ter iti sam do žitnice in si vzeti zvrhano mero. Navdušenja ni mogel udušiti niti Peter, ki je dajal zname-nja, naj molče, naj mirujejo, da se oglasi drug govornik.

Sele čez nekaj minut se je poleglo navduše-nje, da so mogli govoriti še drugi. Vsi so bili prvič na govorniškem odru. Ali v njih duše in srca je bila vržena iskra, ki jim je narekala sta-vek za stavkom, ki je trgala kakor kosce srca iz njih samih in jih metala med množico, ki jih je sprejemala vse z oduševljenjem in svečanim zanosom.

Za shod je seveda izvedelo tudi vodstvo tvor-nice. Seme ga je opazovalo daleč.

Ko je bil vihar navdušenja največji, se je Se-menu vsillilo vprašanje: Kaj ko bi kdo ukazal tej orjaški sili! Naprej! Kako grozno bi ga po-mandrala!

Vrnil se je domov in pripovedoval zbranim uradnikom, kaj je videl. Piko je pripomnil, da je videl ob odru zdravnika, ki se je živahno pogovarjal s Petrom Rožmanom, in omenjal, da je gotovo nahujskal on vse delavce iz osvete, ker mora iz službe.

Ali ta njegova opazka ni zadela v živo. Nad zborom tvorniških uradnikov je ležalo nekaj težkega, kakor usodepolna slutnja, da se bližajo veliki dogodki.

XXXII.

V ponedeljek dopoldne so bili zbrani vsi uradniki v pisarni ob zajutruku. Kontrolor je praznoval rojstni dan. Zato je poprosil ravnatelja, da mu dovoli postreči vsemu osebju s pivom in prizgikom.

Ravnatelj je bil navsezgodaj v tovarni. Z ve-liko skrbjo je hodil od oddelka do oddelka. Nedeljski shod mu je razburil živce, da je zelo slabo spal in še ta spanec, kar ga je bilo, je bil utrudljiv. Ko je pa v tvornici videl zopet ve-sele obraze, urne roke, ki je izpoznal, da je vsak pri svojem delu, so se mu vse slutnje raz-blinile. Z mojstri je pri vsakem oddelku kaj malega govoril in jih bodril na delo. Obljub-ljal jim je vnovič, če se vse točno izvrši, da po-prosi barona še za nameček pri plačilu.

(Dalje prihodnjč.)

jaz ž njo, ta laze, pravim! In bo lagal, kadarkoli se bo smejal ali pa mislil smejeti se, pravim še enkrat! je rekel Repolido.

Chiqueznaque in Maniferro sta se ozrla zdaj s tako strašni-mi pogledi nanj, da je Monipo-dio takoj spoznal: če ne prepre-čim jaz, bo reč slabo končala! Stopil je torej med nje in rekel: Nobene take besede več, ce-njena gospoda! In če vam silijo na dan, potisnite jih za zobe!

In ker te, ki so padle doslej, še ne segajo do pasa, kakor se pra-vi, naj bo s tem stvar končana! Mislim, da se s prijateljem ne motiva, če meniva, da taki opo-minni niso in nikoli ne bodo ve-ljali nama! je odgovoril Chi-queznaque. Če bi pa kdo mis-lil, da so nama namenjeni, ga opozarjava; da jo poznavava pe-mico, ki se poje na ta tambur!

Poznamo tudi mi to pesmico, je odgovoril Repolido. In če bo treba, mojster Chiqueznaque, poi-gramo tudi še s kastanjeta mi-zraven! In zdaj še enkrat po-navljam: kdor misli, da se bo z mano norčeval, laze, in kdor je drugega mnenja, naj stopi z mano, da z mečem v roki po-kaže, ali je mož in ali je go-voril, kar je govoril!

S temi besedami se je odpr-avil proti izhodu. Vse to je poslušala tudi Car-riharta, in ko je slišala, da ho-če Repolido jezen oditi, je pla-nila ven in rekla:

Držite ga! In nikar ne pustite, da bi šel, ko bi jo gotovo kakšno napravil! Ali ne vidite, da je razkačen? In potem je tak, kakor Judež Makarelec! Sem stopi, ti krtolece sveta in mojega srca!

Pri tem se mu je obesila z vso močjo za plašč, in ker ji je pomagal tudi Monipodio, sta ga ustavila. Chiqueznaque in Ma-niferro pa nista vedela, ali naj bosta še huda ali ne in sta ča-kala, kaj napravi Repolido. No, ko sta mu Cariharta in Moni-podio še nekoliko časa prigovar-jala, se je obrnil in rekel:

Nikdar naj prijatelji ne jeze prijateljev, niti naj se prijatelji iz prijateljev ne norčujejo, in posebno ne, če prijatelji vidijo, da se prijatelji jeze!

Ni ga tu prijatelja, ki bi dra-žil ali se norčeval iz prijatelja! je odgovoril Monipodio. In gle-de na to, da smo si vsi prijate-lji, naj si prijatelji podajo roke. (Dalje prihodnjč.)

Razni mali oglasi

POSESTVO NA PRODAJ

Ako hočete imeti \$105.00 dohod-kov tedensko in prosto stanovanje, delati sami zase na vašem domu, potem kupite to posestvo.

Proda se 3 stanovanjska, zidana hiša, opravljenih 14 apartmentov. Za 1 karo zidana garaža. Poslopje, gorkota, plumbing in vsa oprava v dobrem stanju. Insulirana streha. Parna gorkota in stoker. Izvrstna prevozna zveza. Dohodki letno so \$6.080.00. Lastnikovi stroški so okrog \$1.500.00 letno. Žena lahko oskrbu-je v posloplju ko mož dela. Nič hiš-nice in ne nočnega posla. Lastnik mora imeti denar za povečanje svo-jeje podjetja in vsled tega proda za nizko ceno \$15.000.00 vse skupaj s pohištvo vred. Zmerni pogoji. Samo beli ljudje v tem distriktu, na-haja se na 6450 So. Maryland Ave. Phone Plaza 8158.

Potrebujemo SHEET METAL WORKERS LIGHTNER EQUIPMENT CO. 2320 West Ogden Ave.

IZKUŠENE & BREZ IZKUŠNJE OPERATORICE NA SINGER šivalne stroje, 5 1/2 dni v tednu. Čas in pol za nad 40 urno delo. Stalno delo in dobra plača. 302 So. Market St.—Webster 4410

POTREBUJEMO ŽENSKE ASSEMBLERS

ČISTO, VARNO DELO V MODERNI TOVARNI LAHKO ZA SE NAUČIT

48 UR TEDENSKO—NUJNA INDUSTRIJA POVOJNA BODOČNOST V PRODUKCIJI JAMČENA

MULTI ELECTRIC MFG. CO. 4223 WEST LAKE ST.

Razni mali oglasi

LAHKO TOVARNIŠKO DELO Mesečno povisek in bonus. Plačane počitnice.—48 ur na teden. Čas in 1/2 za nadurno delo. SELSTROM MFG. CO. 615 No. Aberdeen

DEKLETA s izkušnjo ali brez izkušnje To operate ENVELOPE MACHINES 45 ur na teden—čas in 1/2 nad 40 ur. BURGESS ENVELOPE CO. 624 West Adams St.

WOODWORKING MACHINE HANDS Izkušeni ali brez izkušnje dobe delo pri: MAPLE CREST MFG. CO. 1st Floor, 1455 W. Congress

MOŠKI—ODSLUŽENI VOJAKI, pri nas lahko dobite takoj delo za "box springs makers." Izkušeni ali brez izkušnje. Dobra plača—veliko dela. Dobra bodočnost.—Sup. 5270.

MEYER-REIN & CO. 216 W. Institute Place Potrebujemo M I Z A R J E Unijska plača, delo znotraj LIGHTNER EQUIPMENT CO. 2320 West Ogden Ave.

DEKLETA dobe stalno ali začasno ČISTO TOVARNIŠKO DELO Dobra plača—čas in 1/2 za nad 40 ur. SCHWEITZER EMBROIDERY CO. 3345 No. Wolcott

POTREBUJEMO DEKLE ZA OFFICE Delo v uradu Oglasite se pri: Dunbar Kapple, Inc. 3609 W. Arthington

Potrebujemo DEKLETA - ŽENE STROJEPIŠKE in DICTAPHONE OPERATORICE Izvrstno udobno delovno stanje ACME WILEY CORPORATION 457 N. Racine Ave. Monroe 4236

DELO DOBE HIŠNICE "JANITRESSES"

ŽENSKES ZA ČIŠČENJE V VSEH DELIH MESTA Delovne ure od 5:30 popoldne do 12. ure večer. Vojno nujna industrija. Rabimo tudi pomočnice v jedilnici VPRAŠAJTE pri: ILLINOIS BELL TELEPHONE COMPANY "EMPLOYMENT OFFICE" ZA ŽENSKES Street Floor 309 W. Washington Street

Razni mali oglasi

DELO DOBI NOČNI HIŠNIK "JANITOR" pri MILWAUKEE R. R. 2423 SOUTHPORT AVE.

"WEAVERS WEAVER LEARNERS" POVOJNA BODOČNOST Stalno delo, dobra plača E. L. MANSURE CO. 1805 S. INDIANA AVE.

POTREBUJEMO DELAVCE MACHINE SHOP HELP STALNO DELO NAJVIŠJA PLAČA ČAS IN POL ZA NADURNO DELO Prijavite se za delo na: 3514 NORTH HALSTED ST.

PRODA SE 2 hiši, 2 loti, 50x125 čev. Pet fletov, dober dohodek. Proda se vsled bolezni. Oglasite se na: 10325-10327 "L." South Chicago. MULberry 2916.

DEKLETA KNJIGOVODKINJE in STROJEPIŠKE Izvrstna služba pri napredni firmi za dekle, ki želi povojno bodočnost. (Loop Location) 175 West Jackson Blvd. ROOM 1825 A

POTREBUJEMO MOŠKE za delo v Warehouse RECEIVING, SHIPPING & CHECKING Se ne zahteva izkušnost. 48 ur dela na teden—in nad čas. Lahko zaslužite do \$225.00 na mesec. Phone: Mr. Lee— Franklin 3899

POTREBUJEMO Machinists Bench Hands Lathe Hands Cleaner Hands IN DRUGE POMOČNIKE DELAVCE ONSRUD MACHINE WORKS 3910 WEST PALMER

"PUNCH PRESS OPERATORS" DNEVNO ALI NOČNO DELO Ni zadrževanja ne odlaganja Prilika za stalno povojno službo

SUPERIOR ELECTRICAL INDUSTRIES 1259 South Campbell Ave.

DEKLETA IN ŽENE POTREBUJEMO TAKOJ ZA DELO PUNCH PRESS OPERATORS IN SPOT WELDERS

TO JE VOJNO NUJNO DELO, IZVRSTNA POVOJNA BODOČNOST Čas in pol za nad 40 urno delo.—Delo od kosa in bonus NAGEL CHASE MFG. CO. 2811 NORTH ASHLAND AVENUE

MOŠKI - - - - MOŠKI Mi potrebujemo moške delavce FREIGHT HANDLERS • CHECKERS • DOCK MEN Nočno delo—znotraj na pomolu Povprečni zaslužek \$60.00 tedensko FRED OLSON & SON 4724 WEST WALTON

Razni mali oglasi

Delo dobe UNIJSKI ROČNI STAVCI in LINO OPERATORJI Dobra plača—stalna bodočnost Udobno stanje, delo po dnevu ali v noči. PRILIKA ZA NAPREDEK MONSEN 22 East Illinois St. Kličite: Mr. Peter Paul Superior 1223

DELO DOBI Dvojica MOŽ IN ŽENA Dobra plača in popolnoma novo svoje stanovanje delati za družino in oskrbovati PODEŽELSKI DOM, pomagati vrtnarju, postrežnici, hišnici in perici. Žena mora biti dobra kuharica in pomagati v stanovanju. Mož mora voziti in pomagati v spodnjem delu hiše. Ako se počutite zmogni in dovolj izkušeni opravljati to delo, imate dobra priporočila, se bomo lahko pogodili za LIBERALNO PLACO. Telefonirajte:

MISS PARKS Mohawk 5300

VOJAKI NA DOPUSTU dobe delo od ure za en dan ali več, ki sami hočejo delati. Dobra plačano delo. Lahko delate, kadar ure si izberete od 8:00 A. M. do 2:00 A. M. Nobene izkušnje ne zahtevamo. Delo je v STEEL WAREHOUSE. Dobro delavno stanje. Nujna vojna industrija. Plačamo dnevno. Oglasite se od 8. ure zjutraj do 5. popoldne.—pripravljeni za delati.

CENTRAL STEEL AND WIRE CO. 2924 West 51st Street

Potrebujemo DELAVCE Stalno delo, dobra plača DURA-TRED CO. CORP. 357 No. Central Park DEKLETA - ŽENE ZA LAHKO ASSEMBLY IN SOLDER DELO Dobra plača, ko se učite Stalno delo 40 ali 48 ur Mala, čista tovarna Prijazno delavno stanje DRAKE MFG. CO. 1713 WEST HUBBARD ST.

TRI NOVELE

Miguel Cervantes

Prevedel dr. Ivo Šorli

Rinconete in Cortadillo (Nadaljevanje)

Bog je vedno naklonjen bla-gim željam! je odgovoril Moni-podio.

Ravno tu so spet klicali na vratih, in Monipodio je šel da pogleda, kdo je. Odprite, gospod Monipodio! Jaz sem, Repolido, je odgovori-lo od zunaj.

Ko je zaslišala Cariharta ta glas, je zagnala svojega do neba in zakričala:

Ne odpirajte mu, vaše blago-rodje, gospod Monipodio! Ne odpirajte temu tarpejskemu mornarju, temu tigru iz Okajne!

No, Monipodio je vseeno od-prl. Čim pa je Cariharta to opazila, je planila na noge ter stekla v sobo s ščiti, zaklenila za seboj vrata in od znotraj s silnim glasom upila:

Rešite me tega zločinskega obraza, tega rablja nedolžnosti, tega strašila plahih golobci!

Maniferro in Chiqueznaque sta držala Repolida, ki je hotel na vsak način vlomiti h Cari-

harti. Ko je videl, da ga ne izpustita, je rekel od zunaj: Nehaj, nehaj, trmica! Lepo te prosim, pomiri se, saj si mo-ja! In saj bova tako kmalu mo-ja in žena.

Jaz tvoja žena? je odgovorila Cariharta. Glej, glej, na kako strunico je začel zdaj brenkati, lump! Toda povem ti: rajši nego tebe in prej od tebe bi vzela mrliča iz mrtvašnice!

Pojdi se solit! je rekel Repo-lido. In končajva! Zakaj jaz sem že sit teh komedij! In pa-zi, da ne bom zastoj toliko časa govoril in se poniževal!

Zakaj prav tisti, ki ti jih je dal enkrat, stoji tu pred vrati, in če mu zleze jeza v zvonik, bo druga mlatva hujša od prve! Pomiri se, ti pravim, in pomiri-mo se vsi ter ne kuhajmo hu-diču kosila!

Jaz bi vedela tudi za večerjo zanj, če tebe vzame, da te ne bo nikoli več pred moje oči! je odgovorila Cariharta.

Ali vam nisem rekel? je de-jal Repolido. Bogme, meni tu diši po nečem, gospa petelinov-

ka na stolpu! Treba je nositi robo samo na vrh strehe, pa kmalu ne bo kupca!

V svoji prisotnosti ne trpm zbadanj! se je tu oglasil Moni-podio. Cariharta bo sicer od-prla, toda ne radi kakih gro-znje, ampak iz ljubezni do me-ne! In vse bomo lepo uredili; zakaj prepri med takimi, ki se ljubijo, so le začetek tem večje-ga veselja. Čuj, Julijana, ljuba deklica, Cariharta moja, pridi ven, meni na ljubo, ki bom skr-bel, da te bo Repolido na kol-enih prosil odpuščanja!

Če smemo pričakovati kaj ta-kega, je rekla Escalanta, smo vsi za to, in vsi prosimo Juli-jano, naj odpre.

Ako naj bi to pomenilo, da sem se sramotno vdal in da gre to na račun moje časti, je rekel Repolido, ne bi se predal arma-di iz samih Svicarjev! Če pa je samo Cariharta na veselje, nisem samo pripravljen, da u-pognem svoje koleno, ampak da si njej v zabavo zabijem čavelj skozi čelo!

Na te besede sta se Chiqui-zaque in Maniferro glasno za-amejala. No, Repolido je mislil, da se sčenejata njemu in se je nepopisno razsrdil.

Kdorkoli bi se smejal ali sa-mo mislil smejeti se temu, kar ima Cariharta z menoj ali pa